

Syllabus

PV262: Metody a praxe výzkumu v sociální informatice

Vyučující:

prof. PhDr. David Šmahel, Ph.D. (smahel@fss.muni.cz)

Jaromír Plhák, Ph.D.

Formát a kredity: 1/1/0

Základní charakteristika:

Kurz je jednosemestrový, v rozsahu dvou hodin týdně, jedna hodina přednáška a jedna hodina seminář. Seminář je založen na teorii, na kterou navazuje naplánování výzkumného projektu studentem, kde sběr dat bude realizován prostřednictvím informačních technologií (např. internetu). Ukončení předmětu bude zápočtem, který bude za udělen za detailní představení návrhu výzkumu studentem, včetně popsání a zdůvodnění výzkumných cílů, návrhu metodologie, cílové skupiny a výběru vzorku.

Kurz má za úkol seznámit studenty s teoretickými a praktickými znalostmi v oblasti výzkumu s využitím informačních technologií. **Cílem kurzu je dále vytvářet kvalitní témata pro bakalářské práce studentů sociální informatiky**, které propojují obory informatiky a sociálních věd (sociologie, psychologie, mediálních studií).

Určení předmětu:

Bakalářský stupeň, studenti Sociální informatiky FI a potenciálně další studenti FI, kteří uvažují o empirické diplomové práci, kde budou sbírat data prostřednictvím informačních technologií. Typickým účastníkem kurzu je student plánující realizaci bakalářské práce v následujícím semestru. Kurz by měl studentovi pomoci zvládnout metodologická úskalí takového projektu, ať již se bude jednat o kvantitativní nebo kvalitativní výzkum. Předmět není vhodný pro studenty prvních ročníků, předpokladem je absolvování a znalost předmětu metodologie sociálních věd. Není cílem předmětu suplovat předmět metodologie, nýbrž doplnit znalosti o specifika jejího využití při sběru dat prostřednictvím technologií.

Cíl kurzu:

Cílem kurzu je seznámit studenty s teoretickými i praktickými aspekty výzkumu s využitím informačních technologií, např. internetu, dále ukázat metody a možnosti výzkumu na internetu, jeho pozitiva, negativa a etická úskalí. Základním cílem bude vytvoření návrhu projektu empirického výzkumu, který propojuje obory informatiky a sociálních věd a který

bude moci být využit pro realizaci bakalářské práce. Vytváření tohoto výzkumného projektu bude probíhat v průběhu celého semestru, přičemž budou diskutovány metodologické aspekty a specifika takového typu projektu v kontextu prezentovaného teoretického pozadí.

Osnova předmětu:

- (1) Představení struktury semináře, diskuse o náplni semináře a očekávání studentů od semináře. Úvod k výzkumům s využitím informačních technologií.
- (2) Informační technologie jako nástroj zkoumání, typy výzkumných nástrojů, specifika realizace výzkumů prostřednictvím internetu - pozitiva a negativa. Praktická část: návrhy témat studentských výzkumných projektů a jejich diskuze.
- (3) Specifika populace dosažitelné prostřednictvím internetu: problematika výběru vzorku a reprezentativity, cíle výzkumů s využitím informačních technologií. Praktická část: Návrhy cílů studentských výzkumných projektů, diskuze možností výběru vzorku pro dané projekty.
- (4) Přehled základních výzkumných metod s využitím informačních technologií, výhody a nevýhody těchto metod. Praktická část: Promyšlení použitých metod a výzkumných nástrojů pro studentské projekty.
- (5) Etika výzkumu, etické aspekty výzkumu s využitím informačních technologií. Praktická část: Diskuze etických rozměrů výzkumů navrhovaných studenty.
- (6) Ukázky výzkumů realizovaných prostřednictvím informačních technologií. Praktická část: Cíle a metody studentských projektů, diskuze „optimálního výzkumu“ propojujícího informatiku a sociální vědy.
- (7) Kvantitativní metody sběru dat. Online dotazníky (surveys). Úskalí sběru dat prostřednictvím online dotazníků. Praktická část: Diskuze kvantitativních metod použitých ve studentských projektech. Praktické ukázky realizací online dotazníků.
- (8) Kvalitativní sběr dat s využitím informačních technologií. Interview on-line, specifika online interakce, úskalí rozhovorů po internetu. Praktická část: Promyšlení nástrojů sběru dat pro studentské projekty, diskuze projektů.
- (9) Obsahová analýza s využitím informačních technologií a software. Data mining. Praktická část: Diskuze nad možnostmi využití obsahové analýzy ve studentských projektech.
- (10) Focus groups on-line, pozorování na internetu, využití informačních technologií k experimentům. Praktická část: Promyšlení nástrojů sběru dat pro studentské projekty.

- (11) Technické aspekty realizace on-line výzkumů, využití technických informací ve výzkumu. Smíšené metody (mixed methods). Meta analýzy. Praktická část: Diskuse technické realizace studentských projektů.
- (12) Prezentace návrhů výzkumů studenty. Diskuze ohledně realizace těchto projektů a možných navazujících bakalářských prací.
- (13) Shrnutí celého semináře. Zpětná vazba od studentů.

Literatura:

- Birnbaum, M. 2004. „*Human Research and Data Collection via the Internet.*“ Annual Review of Psychology 55: 803-820.
- Ess, Ch. M. (2012) Internet research ethics In *Oxford Handbook of Internet Psychology*.
- Evans, R. J. & A. Mathur. (2005). The Value of On-line Surveys. *Internet Research* 15 (2): 195-220.
- Fielding, N., Lee, R. M., Blank, G. (2008). The Internet Survey. In *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 236 – 254
- Fielding, N., Lee, R. M., Blank, G. (2008) Virtual Ethnography In *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 236 – 254
- Fricker, S. et al. (2005) An Experimental Comparison of Web and Telephone Surveys. *Public Opinion Quarterly*, 370-392.
- Hesse-Biber, S. N. (2010). The Ethics of Social Research. In *The Practice of Qualitative Research*. Sage.
- Hewson, C. et al. (2003). *Internet Research Methods: A Practical Guide for the Social and Behavioural Sciences*.
- Mann, Ch., Stewart, F. (2000). *Internet Communication and Qualitative Research: Handbook for Researching Online*. London: Sage.
- Mith, D. (2003) Five principles for research ethics, APA, WWW: <http://www.apa.org/monitor/jan03/principles.aspx>
- The Belmont Report: *Ethical Principles and Guidelines for the Protection of Human Subjects of Biomedical and Behavioral Research*, The National Commission for the Protection of Human Subjects (1979), WWW: <http://www.hhs.gov/ohrp/policy/belmont.html>
- O'Connor, H., Madge, D., Shaw, R., Wellens, J. (2008). Internet-based Interviewing In *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 271 – 289
- Vehovar, V., Manfreda, K. L. (2008). Overview: Online Surveys In *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. str. 177 – 194.